

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної (бакалаврської) роботи
за спеціальністю 071 – «Облік і оподаткування»

на тему:

«Облік виробничих запасів та їх оподаткування»

Виконав: студент 4 курсу, групи ОП-20

Клюєв Я.А.
ПБ

/ /
підпис

Керівник

Іщенко М.І.
ПБ

/ /
підпис

Нормоконтролер

Адамівська В.С.
ПБ

/ /
підпис

Завідувач кафедри

к.е.н., доцент Адамівська В.С. / /

Кривий Ріг – 2024 р.

Криворізький національний університет
 Факультет економіки та управління бізнесом
 Кафедра обліку, оподаткування, публічного управління та адміністрування
 Другий (магістерський) рівень
 Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
 Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри ООПУА
 к.е.н., доцент Адамовська В.С.

« 22 » 02 2024 р.

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну (бакалаврську) роботу студенту

Клюєв Ян Андрійович
 (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Облік виробничих запасів та їх оподаткування

керівник роботи Іщенко М.І., д.е.н., професор
 (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджено наказом по КНУ від «22» лютого 2024 року № 172 с

2. Строк подання студентом роботи _____ р.

3. Вихідні дані до роботи Інформаційну базу склали нормативно-правові акти, пов'язані з обліком і оподаткуванням виробничих запасів, а також наукові напрацювання учених в зазначені сфері

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

2 АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

5. Перелік графічного матеріалу рисунки, таблиці

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Іщенко М.І.	М.І.	10.04.24
Розділ 2	Клюєв Я.А.	Я.А.	24.05.24

7. Календарний план:

№ з/п	Етапи роботи	Термін виконання	Позначка про виконання
1	Співбесіда зі здобувачем вищої освіти за тематикою роботи, видача переліку рекомендованої нормативної, інструктивної бази та учбової літератури	22.02.2024	виконано
2	Збір матеріалів до кваліфікаційної (магістерської) роботи	22.02.24-12.03.24	виконано
3	Групування та аналіз зібраного матеріалу, уточнення завдань кваліфікаційної (магістерської) роботи	12.03.24-10.04.24	виконано
4	Підготовка I розділу кваліфікаційної (магістерської) роботи та подання його керівнику	10.04.24-26.04.24	виконано
5	Підготовка II розділу кваліфікаційної (магістерської) роботи та подання його керівнику	27.04.24-24.05.24	виконано
6	Підготовка вступної частини	25.05.2024	виконано
7	Перевірка роботи керівником та доопрацювання роботи	26.05.2024	виконано
8	Отримання відгуку керівника	01.06.2024	виконано
9	Попередній захист роботи	07.06.2024	виконано
10	Захист роботи в ЕК	19.06.2024	

Дата видачі завдання «22» лютого 2024 р.

Студент

(підпис)

Керівник роботи

(підпис)

Клюєв Я.А.

(прізвище та ініціали)

д.е.н., професор Іщенко М.І.

(прізвище та ініціали)

	стор.
ЗАВДАННЯ НА РОБОТУ	2
РЕФЕРАТ	5
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	6
ВСТУП	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	10
1.1 Критичний аналіз підходів до визначення виробничих запасів	10
1.2 Огляд нормативно-правових документів, що регламентують порядок обліку виробничих запасів	17
2 АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»	24
2.1 Аналіз діяльності та облікової політики на ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»	24
2.2 Бухгалтерський облік виробничих запасів на ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»	33
2.3 Проблемні аспекти обліку (та/або оподаткування, контролю) виробничих запасів та можливі шляхи їх вирішення	40
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45
ДОДАТКИ	49

Міністерство освіти і науки України
Криворізький національний університет
Факультет економіки та управління бізнесом
Кафедра обліку, оподаткування, публічного управління
та адміністрування

РЕФЕРАТ

на кваліфікаційну (бакалаврську) роботу

на тему: «**Облік виробничих запасів та їх оподаткування**»

ВР: 50 сторінок, 13 таблиць, 10 рисунків, 31 джерел, 7 додатків

Мета: розгляд процесу обліку виробничих запасів з урахуванням бухгалтерських та фіскальних підходів як у теоретичному, так і практичному аспектах.

Предмет дослідження: сукупність теоретичних і практичних основ ведення бухгалтерського обліку та оподаткування виробничих запасів.

Об'єкт дослідження: дані бухгалтерського обліку, фінансової та податкової звітності стосовно обліку та оподаткування виробничих запасів на ПАТ АМКР.

Методи дослідження: загальнонаукові та спеціальні методи дослідження (теоретичного узагальнення, порівняння, систематизація – для встановлення подібних і відмінних результатів досліджень різних науковців щодо сутності понятійно-категоріального апарату досліджуваної теми; аналіз; аналогія; індукція; дедукція; графічний – для наочної інтерпретації результатів дослідження тощо).

Результати дослідження: проведено критичний аналіз підходів до визначення сутності запасів у цілому та окремо виробничих запасів, розглянуто основні нормативно-правові документи, що регламентують особливості обліку виробничих запасів та відображення інформації щодо них у формах фінансової звітності; охарактеризовано діяльність ПАТ АМКР; проаналізовано основні економічні показники господарської діяльності ПАТ АМКР; освітлено первинний, аналітичний та синтетичний облік виробничих запасів у цілому та на ПАТ АМКР зокрема; визначено проблемні аспекти обліку виробничих запасів на підприємстві та наведено рекомендації щодо удосконалення їх обліку.

Ключові слова:, ЗАПАСИ, ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ, СИРОВИНА, МАТЕРІАЛИ, НАПІВФАБРИКАТИ, РЕАЛІЗАЦІЯ, ДОХОДИ, ВИТРАТИ, СОБІВАРТІСТЬ, ПЕРВИННИЙ ОБЛІК, АНАЛІТИЧНИЙ ОБЛІК, СИНТЕТИЧНИЙ ОБЛІК, ЗВІТНІСТЬ.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ,
СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

1. ФЗ – фінансова звітність
2. ЗП – запаси
3. ОЗ – основні засоби
4. ТППДЗ – торговельна та інша поточна дебіторська заборгованість
5. ВПР – відносний приріст
6. ГЕК - гроші та їх еквіваленти
7. НПР – нерозподілений прибуток
8. ВПЗ – відстрочені податкові зобов'язання
9. ДБК – довгострокові банківські кредити
10. ПЗ – поточні зобов'язання
11. ІПНА – інші поточні нефінансові активи
12. ТППКЗ – торговельна та інша поточна кредиторська заборгованість
13. ДЗД – дохід від звичайної діяльності
14. СВ – собівартість
15. ВП – валовий прибуток
16. ПБ – прибуток
17. ПОД – прибуток (збиток) від операційної діяльності
18. МТ – матеріали
19. СМТ – сировина і матеріали
20. ТМЦ – товарно-матеріальні цінності
21. ПБО – прибутковий ордер
22. КА – комерційний акт
23. ПА – приймальний акт
24. ТТН – товарно-транспортні накладні
25. МШП – малоцінні і швидкозношувані предмети
26. ВЗ – виробничі запаси
27. СО – складський облік

28. НФ – напівфабрикати
29. ЗЧ – запасні частини
30. ТЗ – транспортні засоби
31. СГ – сільське господарство
32. МЦ – матеріальні цінності
33. ГП – готова продукція
34. НВ – незавершене виробництво
35. ПБА – поточні біологічні активи
36. СВ – справедлива вартість
37. ПВ – первісна вартість
38. ВТ – витрати
39. НА – необоротні активи
40. МСФЗ – міжнародні стандарти фінансової звітності
41. НБУ – Національний банк України
42. МФУ – Міністерство фінансів України
43. ДКУ – Державне казначейство України
44. ПКУ – Податковий кодекс України
45. ПДВ – податок на додану вартість
46. ПНП – податок на прибуток
47. ЧВР – чиста вартість реалізації
48. ТЗВ – транспортно-заготівельні витрати
49. ОА – оборотні активи

ВСТУП

ЗП гарантують продовження виробничого процесу, навіть у випадку затримок в поставках або інших труднощів з постачанням від постачальників.

Маючи наявність ЗП, підприємство може оперативно задовольняти потреби клієнтів, що підвищує їхнє задоволення та довіру до підприємства.

ЗП дозволяють раціонально планувати виробництво, уникати перевищення або недостатності виробничих потужностей.

ЗП можуть виступати бар'єром перед різноманітними ризиками, такими як зміни вартості СМТ, негативний вплив погодних умов або зміни у вимогах ринку.

Можливість оперативної реалізації ЗП підвищує довіру споживачів та сприяє підтримці репутації підприємства.

Швидка реалізація ЗП забезпечує приплив ГЕК, що важливо для збереження фінансової стійкості та вчасної оплати рахунків.

Мета даної роботи полягає у ретельному аналізі процесу обліку ВЗ з метою розкриття їхнього впливу на оптимальне функціонування підприємства.

Предмет дослідження – процес нарахування ВЗ, їх облік і оподаткування.

Об'єкт дослідження – дані обліку, фінансової і податкової звітності щодо обчислення ЗП, їх обліку і оподаткування на ПАТ АМКР.

У рамках дослідження:

- визначено теоретичні аспекти обліку ВЗ;
- вивчено відповідну нормативно-правову базу та проаналізовано практичний досвід різних виробничих підприємств;
- Розпізнати критерії оцінки ВЗ відповідно до нормативно-правових актів, що регулюють їх облік та оподаткування;
- Вивчити особливості діяльності ПАТ АМКР;
- Провести аналіз основних економічних показників ПАТ АМКР;
- Дослідити бухгалтерський облік ВЗ на ПАТ АМКР;
- Висвітлити відображення інформації щодо ВЗ у звітних формах.

- Крім того, основною метою роботи є виявлення проблемних аспектів обліку ВЗ та розробка рекомендацій для їх подальшого вдосконалення з метою підвищення ефективності управління ЗП на підприємстві.

Дослідження ґрунтується на критичному аналізі різних підходів до визначення ВЗ та запасів в цілому. Джерелами інформації для дослідження служили нормативно-правова база України та офіційні веб-ресурси Інтернету.

Основою для методології дослідження стали первинні документи, облікові реєстри та фінансові звіти ПАТ АМКР щодо ВЗ.

Для досягнення поставлених завдань використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, такі як дедукція, індукція, статистичний метод, метод теоретичного узагальнення, порівняння, аналіз і аналогія.

Обробка отриманих даних виконувалась за допомогою сучасних комп'ютерних програм.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

1.1 Критичний аналіз підходів до визначення виробничих запасів

У розвитку суспільства головну роль відіграє виробництво, що спрямоване на створення матеріальних благ. Для підприємства необхідно мати ВЗ для виробництва продукції та надання послуг. ВЗ, як частина оборотних активів підприємства, є ключовою умовою незупинного виробництва. Матеріально-сировинні ресурси активно використовуються в виробничих процесах і становлять значну частину СВ ГП. Конкурентоспроможність підприємства і його результативність в значній мірі залежать від ефективного управління цими ресурсами. Низькі норми ЗП можуть призвести до збитковості через простої виробничого процесу і втрату потенційних покупців. Зайві ЗП можуть призвести до витрат на їх утримання та відволікання оборотного капіталу. Тільки належна кількість ЗП може забезпечити ефективне функціонування підприємства і збалансувати його прибутковість.

Перш за все, головним завданням у визначенні ВЗ є ретельне вивчення сутності категорії ЗП. На підприємствах ЗП є вирішальною та найбільш значущою частиною активів та виробничого капіталу. Вони займають провідне місце в майновій структурі і значно впливають на фінансові показники та звіти підприємства.

Вчені сприяють у створенні точних і чітких визначень термінів, що допомагає уникнути непорозумінь і розбіжностей у їх тлумаченні. Вони аналізують різноманітні аспекти та ситуації, де використовується термін ЗП, що сприяє отриманню більш повного та глибшого розуміння цього поняття. У табл. 1.1 проаналізуємо, як відомі дослідники трактують ЗП.

Табл. 1.1 – Дефініція ЗП з погляду експертів-економістів

Вчений	Визначення поняття «запаси»
Федак Л.М.	запаси підприємства характеризує як ресурси (активи), ті, що в даний момент не використовуються та є власністю підприємства, перебуваючи на складах підприємств, на складах постачальників та на складах споживачів або в інших призначених для цього місцях, утримуються для забезпечення діяльності: виробництва, продажу, перепродажу, а також використовуються для управління підприємством.
Коваль Н.І.	виробничі запаси – це придбані або самостійно виготовлені запаси, що підлягають подальшій переробці на підприємстві або утримуються для іншого споживання у ході нормального операційного циклу і характеризуються речовою формою, макроекономічним змістом, мікроекономічним призначенням та наявністю облікової складової.
Юрчишена Л.В.	тракує виробничі запаси як «сукупність сировинно-матеріальних ресурсів підприємства, які забезпечують безперервність процесу виробництва і повністю переносять свою вартість на виготовлену продукцію протягом одного операційного циклу» .
Ганас Л.М.	виробничі запаси – це «частина матеріальних ресурсів, які є власністю підприємства та зберігаються у відповідних для цього місцях, ще не використовуються та призначені для подальшого застосування у виробничому процесі, входять у структуру виготовленої продукції або підтримують функціонування процесу виробництва, забезпечуючи його безперервність» .
Титенко Л.В.	зазначає, що виробничі запаси – це «матеріальні ресурси, які використовуються у виробництві, повністю переносять свою вартість на вартість виробленої продукції протягом одного операційного циклу, і раціональне управління якими є однією з умов ефективного господарювання»
Гриценко О.М.	Запаси - ідентифіковані ресурси у вигляді різних видів запасів, необхідних для забезпечення виробничо-торговельної діяльності та виконання підприємством соціально-економічних функцій
Стецюк Н.Є	Запаси - речові елементи виробництва, що використовуються в якості предметів праці та обігу у виробничому циклі та для інших потреб операційної діяльності, які знаходяться на складах суб'єктів господарювання, повністю споживаються у кожному циклі і переносять свою вартість на вартість кінцевого продукту
Бурдейна Л.В.	тракує виробничі запаси як «матеріальні цінності придбані (набуті) підприємством для отримання в майбутньому економічних вигод у процесі використання з перенесенням їх вартості до складу матеріальних витрат

Розглядаючи тлумачення поняття ЗП від різних вчених, можна зазначити різноманітність підходів до цього терміну. У цілому, визначення ЗП може змінюватися в залежності від контексту та специфіки дослідження. Однак усі експерти підкреслюють значущість цього концепту для ефективності функціонування підприємства.

Аналізуючи процес руху інформації про ВЗ в системі БО, можна виділити чотири етапи: надходження, наявність і зберігання, використання у промисловій

та господарській діяльності, вибуття. Кожен етап породжує власні інформаційні потоки, які дозволяють визначити ПВ запасів або СВ їх використання. Отже, на практиці доцільно класифікувати виробничі запаси за такими критеріями:

- 1) джерела надходження, щоб точно оцінити їх вартість;
- 2) цільові характеристики застосування в господарській діяльності, для правильного відображення ВТ підприємства;
- 3) методи оцінювання, щоб достовірно сформулювати облікову інформацію про СВ;
- 4) шляхи вибуття, для коректного відображення операцій в системі БО.

Також, вищезгадані експерти пропонують свої класифікації ВЗ у різних сферах економіки.

Табл. 1.2 – Класифікація ВЗ з урахуванням специфіки продукції у сфері фармацевтики

Автор, назва дисертації (рік захисту)	Класифікаційні ознаки (пропозиції науковця)	Мета класифікації
Титенко Л.В. Облік і аналіз виробничих запасів фармацевтичних підприємств	за рівнем токсичності	Адаптація складу виробничих запасів до галузевих особливостей фармацевтичних підприємств, що поглибить їх розуміння як об'єкта обліку та аналізу
	за походженням	
	за ступенем контрольованості	
	за ступенем небезпечності	
	фізико-хімічні властивості	
	за терміном зберігання	
	за джерелами фінансування	

Ресторанна індустрія генерує значну кількість робочих місць та сприяє економічному розвитку, як у галузі послуг, так і у сфері виробництва продуктів харчування. Крім того, вона приваблює туристів з різних міст і країн, що сприяє збільшенню обсягів туристичного бізнесу та валютних потоків. Тому, у табл. 1.3 розглянемо види ВЗ для цієї індустрії.

Табл. 1.3 – Класифікація ЗП для сфери ресторанного господарства

Автор, назва дисертації (рік захисту)	Класифікаційні ознаки (пропозиції науковця)	Мета класифікації
Гриценко О.М. Облік і контроль запасів на підприємствах ресторанного господарства	для цілей бухгалтерського обліку	Підвищення рівня аналітичності бухгалтерського обліку запасів за їх різновидами, забезпечення повноти внутрішнього контролю та ефективності управління
	за термінами зберігання згідно з санітарними правилами	
	за способами зберігання	
	за джерелами придбання запасів	
	за обсягами поставок	
	за ціною реалізації	
	за ступенем впливу на норми природного убутку	
	за якісними характеристиками	
	за видами продукції власного виробництва	
	за можливістю імітації	

Деревообробна промисловість забезпечує виробництво різноманітних дерев'яних МТ, які використовуються у будівництві, меблевій та інших сферах. Ця галузь сприяє ефективному використанню деревини та відновленню лісових ресурсів, сприяючи збереженню природного середовища. Крім того, вона є джерелом робочих місць для мільйонів людей у всьому світі і сприяє економічному зростанню регіонів, де вона діє. Нарешті, розвиток інноваційних технологій у виробництві та обробці деревини допомагає підвищити конкурентоспроможність цієї галузі на світовому ринку. Дослідимо у табл. 1.4 класифікацію ЗП у цій сфері.

Табл. 1.4 – Класифікація ВЗ для деревообробної галузі

Автор, назва дисертації (рік захисту)	Класифікаційні ознаки (пропозиції науковця)	Мета класифікації
Стецюк Н.Є. Облік і аналіз виробничих запасів деревообробної промисловості України	за участю в процесі виробництва	Деталізація характеристик призначення виробничих запасів дозволить оптимізувати стратегію їх управління
	організаційно-номенклатурна належність	
	участь у технологічному циклі	
	за участю у господарських процесах	
	за об'єктами управління	
	за вимірниками	
Бурдейна Л.В. Облік та оцінка виробничих запасів у інформаційній системі підприємства	за способом надходження	Підвищення рівня інформаційної деталізації та належного групування виробничих запасів
	за роллю в процесі виробництва	
	за ознакою належності	
	за функціональним призначенням	
	за технологічним призначенням	

Потрібно зазначити, що є певна різниця між запасами та ВЗ. Для цього доцільно дослідити класифікацію запасів згідно Плану рахунків БО (див. рис. 1.1).

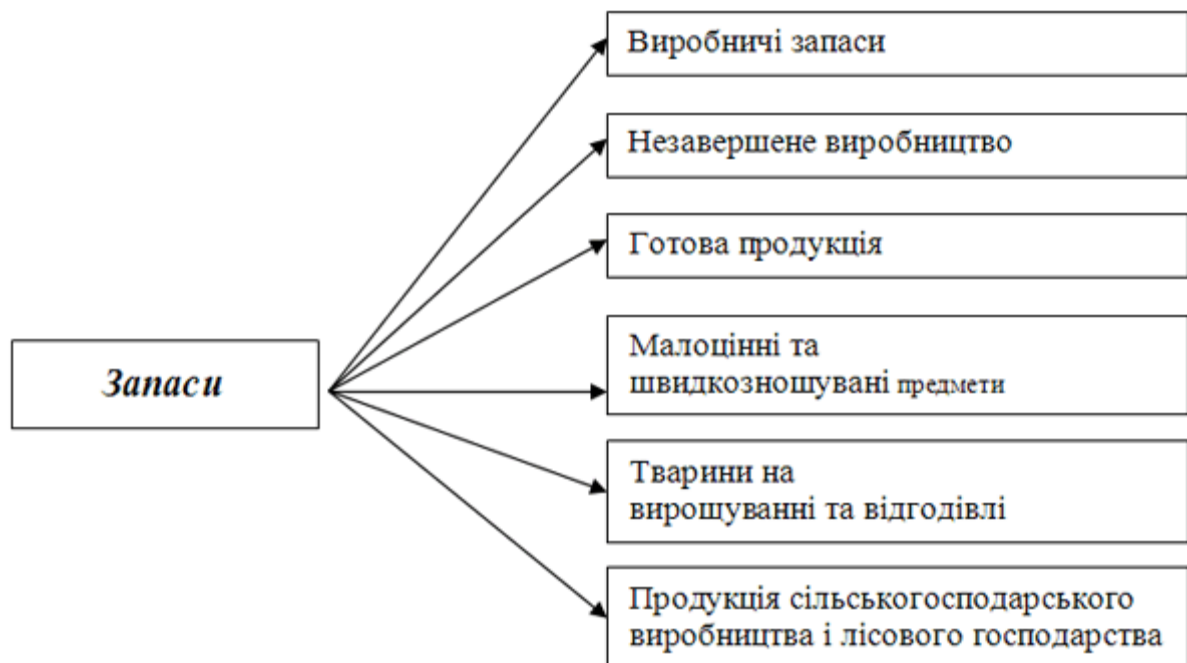

Рис. 1.1 – Складові ЗП на підприємстві згідно плану рахунків

Таким чином, з'ясовано, що ВЗ є складовою запасів. Наступним чином розглянемо класифікацію безпосередньо ВЗ. До складу виробничих запасів

входить: СМТ, купуючі НФ та вироби, що комплектуються, тара, будівельні МТ, паливо, переробні МТ, ЗЧ, матеріали для СГ застосування. З'ясуємо що собою представляє кожен вид ВЗ.

СМТ розділяється на два види ВЗ – сировину і матеріали. Перший вид – це ресурси, які були видобуті, вирощені самостійно або закуплені, і які на момент придбання не були піддані промисловій обробці. Вони призначені для використання власним виробництвом як необхідна складова частина майбутнього продукту. Другий вид – це закуплені на стороні ресурси, що призначені для вживання у виробництві як важливий елемент продукту у майбутньому або для операційного управління промисловим процесом. Їх умовно можна розподілити на основні та допоміжні. Основні МТ є базою у виробництві, тоді як допоміжні можуть примінятися для забезпечення процесу виробництва.

НФ представляють собою оброблені СМТ, які ще не мають статусу ГП. У виробництві вони виконують аналогічну роль основним МТ, утворюючи основу для подальшого виготовлення продукту. Купівельні НФ та комплектуючі засоби – це придбані МТ активи, у яких основна мета є вживання у виробництві як складові або додаткові елементи для створення продукту даного виробництва.

Тара використовується для перевезення, зберігання і продажу продукції, тоді як тарні МТ призначені для виготовлення і ремонту тари.

Будівельні МТ - це ресурси, що використовуються для будівництва об'єктів, які будуються управлінням або за допомогою підряду.

Під паливом розуміють нафтопродукти, які використовуються підприємством задля забезпечення роботи транспорту, виробництва, опалення тощо.

МТ, надані для обробки, це тимчасові оборотні МТ активи, передані підприємством іншим суб'єктам, які займаються їх переробкою, безоплатно з метою приведення їх до придатного стану, щоб у подальшому застосовувати їх у певних цілях.

ЗЧ є активами, які використовуються для виконання ремонтів, реконструкцій, апгрейдування обладнання та машин (включаючи транспортні засоби), їх ремонту за замовленнями зовнішніх осіб, а також для їх гарантійного ремонту.

Існують ще матеріали СГ використання – це ЗП для СГ сфери, які займаються вирощуванням продукції.

Також, буває таке, що після виробництва залишаються лишки після переробки СМТ (наприклад, стружка), вони відносяться до інших матеріалів.

ЗП підприємства визначаються як активи підприємства, що відрізняються від інших активів за такими трьома критеріями:

1. Очікуваний строк вживання, який не перевищує 1 року або операційного циклу. Ця властивість відділяє ЗП від НА, які мають більший строк використання.

2. ЗП призначені для подальшого продажу, передачі, обміну або використання у виробничому процесі, що відрізняє їх від інших активів, які також можуть використовуватися з аналогічною метою.

3. ЗП не включають фінансові інструменти, ГЕК, такі як ДЗ, цінні папери тощо.

Також характерно, що ЗП мають матеріальну форму, тобто зазвичай представлені фізичними об'єктами, які можна виміряти, важити або перераховувати. Проте в окремих випадках вони можуть бути представлені віртуальними активами, як у сфері ІТ. ЗП є предметами, а не засобами праці, окрім МШП.

Таким чином, з'ясовано сутність поняття ЗП та розглянуто класифікацію виробничих запасів.

1.2 Огляд нормативно-правових документів, що регламентують порядок обліку виробничих запасів та методи їх визнання

Для досягнення економії виробничих ресурсів раціональним є впровадження комплексного підходу до управління ВЗ.

На підприємстві використовуються ВЗ для виробництва продукції. В цьому контексті виникає актуальне питання щодо нормативно-правового регулювання всіх фінансових облікових аспектів у контексті переходу до МСФЗ та інтеграції вітчизняної концепції обліку в європейський законотворчий процес. Це стосується як БО, так і контролю за ЗП. Не співпадіння положень чинних законодавчих актів, що регулюють БО та аудит МЦ, неузгодженість підходів ПСБО та МСФЗ щодо оцінки ЗП ускладнює інформаційні потреби користувачів для прийняття рішень. Створення національного законодавства, яке відповідає б міжнародним стандартам дозволить вирішити ці проблемні питання.

НБУ, МФУ, ДКУ та інші центральні органи української влади відповідають за формування державної політики у сфері БО в Україні, дотримуючись законодавчих повноважень. Порядок ведення БО цінностей визначається різними суб'єктами у межах їх повноважень і поділяється на чотири рівні (рис. 1.2), що утворюють систему законодавчого регулювання обліку ЗП на промислових підприємствах.

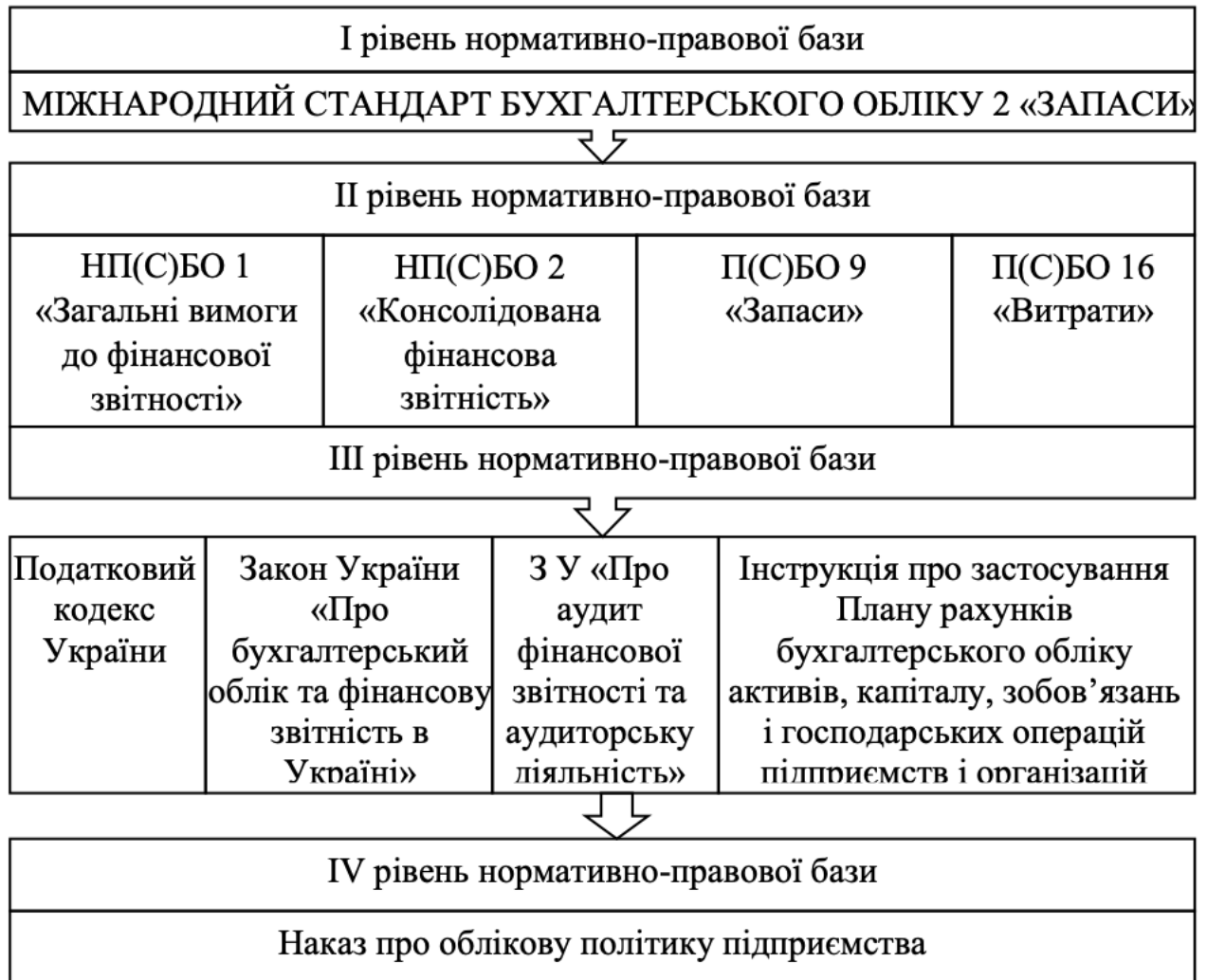

Рис. 1.2 – Нормативно-правова база обліку і контролю ЗП на виробничих підприємствах

I рівень законодавчого регулювання визначає специфіку визнання та оцінки ЗП при їх придбанні та використанні підприємствами України, які дотримуються МСФЗ.

II рівень визначається НПСБО 1, який регулює процес підготовки ФЗ та встановлює правила до визнання і розкриття її елементів, зокрема ВЗ. Цей рівень доповнюється ПСБО 9 та ПСБО 16, які визначають методологічні принципи обліку цінностей, регулюють їх оцінку та відображення в ФЗ, а також контролюють порядок операцій, пов'язаних з рухом МЦ.

На III рівні розташовується ПКУ, який встановлює правила оподаткування ПДВ цінностей при їх отриманні та вибутті, а також обмеження на включення їх

вартості до затрат при розрахунку бази оподаткування ПНП. Закон України про БО регулює правові аспекти організації та ведення БО, складання ФЗ, зокрема стосовно ЗП, включаючи порядок оформлення первинних документів, проведення інвентаризації та відображення залишків МЦ в балансі. Для належного ведення БО та контролю рекомендується також використовувати нормативно-правову базу IV рівня.

Базовим документом на цьому етапі є «Наказ про облікову політику підприємства», що включає методи та принципи організації БО витрат.

Таким чином, після аналізу всіх нормативно-правових актів, що регламентують БО та контроль ВЗ в організаціях України, встановлено, що найбільш повно інформація розкривається у національних та міжнародних стандартах БО, оскільки ці документи найбільше відображають питання з обліку ВЗ. У них висвітлені важливі аспекти БО цього виду активів, хоча існують розбіжності, зокрема, у вимогах щодо оцінки ВЗ. Порівняльний аналіз двох стандартів дозволив виявити спільні та відмінні моменти до регулювання окремих питань БО ВЗ (табл. 1.5).

Табл. 1.5 – Характеристика ПСБО 9 та МСБО 2

Ознака	НП(С)БО 9 «Запаси»	МСБО 2 «Запаси»
Оцінка запасів		
При надходженні	Собівартість формується з таких витрат: 1. При придбанні у постачальника. Суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати; інші витрати. 2. При виготовлені власними силами. Витрат, що утворюють виробничу собівартість, визначену за НП(С)БО 16 «Витрати». 3. При внесенні до статутного капіталу. Справедливої вартості, погоджена із	Справедливої вартості отриманих запасів. До собівартості не включаються витрати: понаднормові витрати і нестачі запасів; проценти за користування позиками; витрати на збут; загальногосподарські та інші витрати. Собівартість формується з таких витрат: 1. Витрати на придбання. Ціни придбання; мита, та інших податків; витрати на транспортування; вартості робіт з навантаження та розвантаження й інших витрат. 2. Витрати на переробку. Витрати, безпосередньо пов'язанні з одиницею виробництва. 3. Інші витрати.

	засновниками підприємства з урахуванням витрат, що включаються до первісної вартості запасів, придбаних у постачальника. 4. При безоплатному отриманні. Справедливої вартості. 5. При отриманні у результаті обміну на подібні активи. Балансової вартості переданих запасів. 6. При отриманні в результаті обміну на неподібні активи.	Інші витрати, якщо вони відбулися при доставці до їх теперішнього місцезнаходження та приведення в теперішній стан. До собівартості не включаються: понаднормативні суми відходів матеріалів, оплата праці або інші виробничі витрати; витрати на зберігання, крім тих витрат, які зумовлені виробничим процесом і є необхідними для наступного етапу виробництва; адміністративні накладні витрати, не пов'язані з доставкою запасів до їх теперішнього місцезнаходження та приведення у теперішній стан; витрати на продаж.
При витрачанні	Собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО), ідентифікована собівартість, середньозважена собівартість.	
	Нормативні затрати; ціни продаж	
На дату балансу	Найменша з двох оцінок: первісна вартість або чиста вартість реалізації.	Найменша з таких двох величин: собівартість або чиста вартість реалізації.
Розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності		
Методи оцінки запасів; балансова (облікова) вартість запасів у розрізі окремих класифікаційних груп; балансова (облікова) вартість запасів, відображених за чистою вартістю реалізації		
	Балансова (облікова) вартість запасів, переданих у переробку, на комісію, в заставу; сума збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведена оцінка запасів.	Сума будь-якого сторнування будь-якого часткового списання, яка визначається як дохід певного періоду; обставини або події, що спричинили сторнування списання запасів; балансова вартість запасів, переданих під заставу для гарантії зобов'язань.

За аналізом табл. 1.5 можна зробити такі висновки:

1. ПСБО 9 та МСБО 2 подають схоже визначення ЗП, але з деякими відмінностями у трактуванні окремих компонентів. Обидва стандарти включають СМТ, ГП та інші МЦ до переліку запасів.

2. ПСБО 9 та МСБО 2 виключають зі складу СВ запасів витрати під 91-94 рахунками плану БО.

3. ПСБО 9 надає можливість використовувати 5 методів оцінки, у той час як у МСБО 2 дозволяються 2 методи.

4. Обидва стандарти вимагають використання меншої з двох оцінок.

Отже, обидва стандарти надають докладні вказівки щодо БО і розкриття інформації про ЗП, але можуть мати різні підходи до деяких аспектів, наприклад, оцінки ЗП на дату балансу.

Наступним чином дослідимо оцінку ВЗ. Як сказано вище, ВЗ в БО відображаються за меншою з двох оцінок: ПВ або ЧВР. ПВ виробничих ЗП залежить від способу їх прибуття на підприємство (див. рис. 1.3).

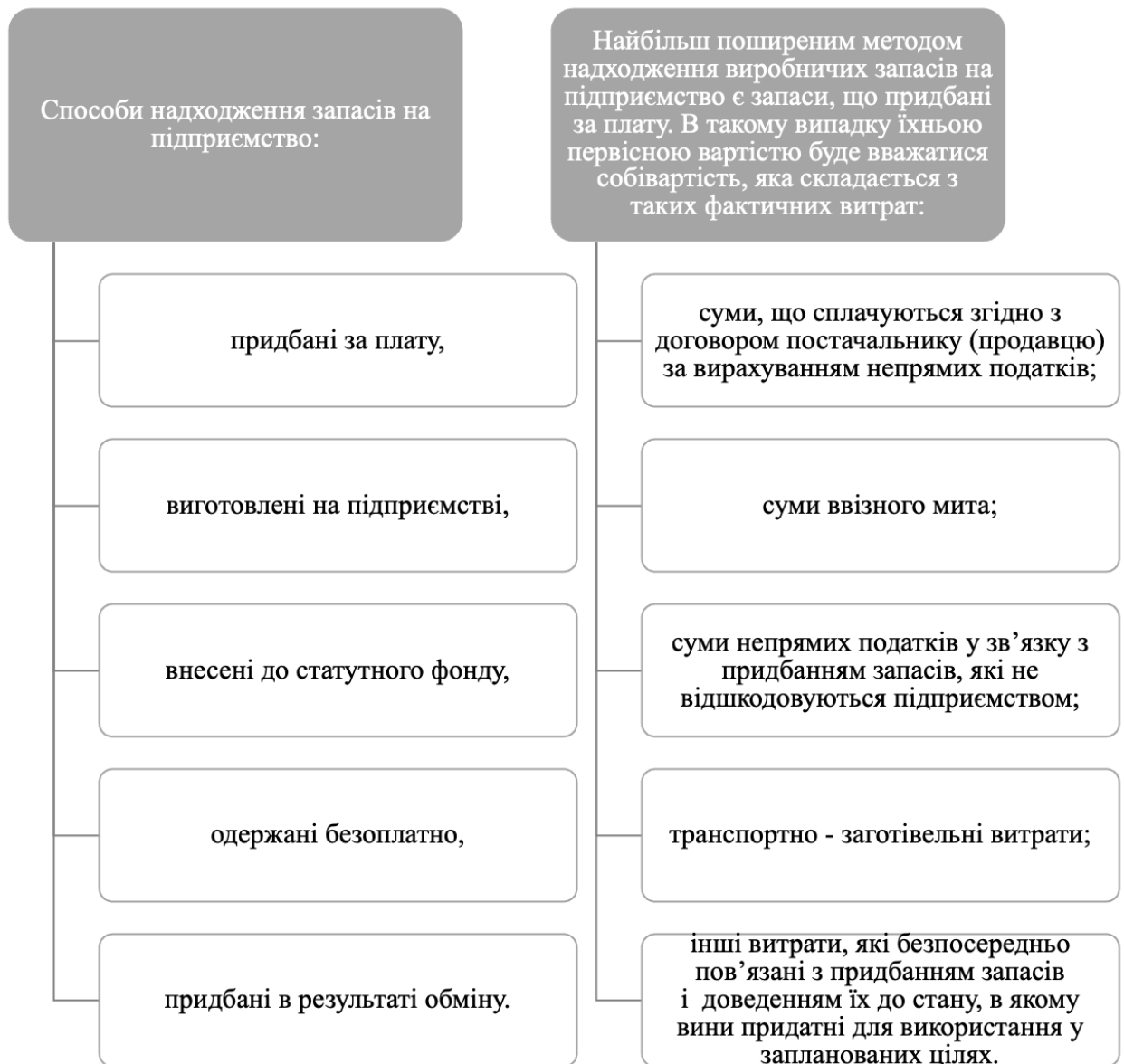

Рис. 1.3 – Способи надходження ЗП

ТЗВ, які виникають при придбанні ЗП, можуть бути враховані за двома способами:

- 1) Пряме включення до СВ придбаних ЗП.

2) Реєстрація на окремому підрахунку обліку ЗП і місячне розподілення між залишками невикористаних та використаних ЗП за місяць.

Для визначення обсягу ТЗВ, що списується в кінці місяця, використовується середній % ТЗВ за наступною формулою:

$$\%ТЗВ = \frac{З_{поч} + ДО_{ТЗВ}}{З_{20} + ДО_{20}} \quad (\text{ф.1.1})$$

Використання методів вибуття (табл. 1.6) ЗП важливе для оптимізації ЗП компанії і керування ними. Вони дозволяють вчасно виявляти застарілі або непродаємі ЗП і швидко приймати рішення щодо їх подальшого використання або вибуття зі складу. Також важливо відзначити, що правильний вибір методу вибуття допомагає уникнути перевантаження складу і зменшити його зайнятість товарами, які не використовуються. Отже, ефективне використання цих методів є ключовим для забезпечення оптимального рівня ЗП і фінансової стабільності підприємства.

Табл. 1.6 – Методи вилучення ЗП

Назва методу вибуття запасів	Характеристика методу вибуття запасів
Ідентифікована собівартість одиниці запасів	Для запасів, які відпускаються та послуг, що виконуються для спеціальних замовлень і проектів, також для запасів, які не замінюють одне одного
Середньозважена собівартість	Оцінка проводиться по кожній одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітної місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітної місяця і одержаних у звітному місяці запасів.
ФІФО	Оцінка базується на припущенні, що запаси використовуються в тій послідовності, в якій вони надходили на підприємство, тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів
Нормативні затрати	Оцінка полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін. Для забезпечення максимального наближення нормативних затрат до фактичних норм затрат і ціни повинні регулярно у нормативній базі перевірятися і переглядатися.
Ціна продажу	Заснована на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього проценту торговельної націнки товарів. Цей метод можуть застосовувати (якщо інші методи оцінки вибуття запасів не виправдані) підприємства, що мають значну і змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки.

При виборі методу вибуття ЗП рекомендується враховувати вид ЗП, особливості їх використання, цілі, які переслідує підприємство.

Важливо, щоб метод вибуття ЗП був чітко зафіксовано в обліковій політиці підприємства. Потрібно регулярно переглядати метод вибуття ЗП, щоб переконатися, що він відповідає потребам підприємства.

Таким чином, досліджено законодавче регулювання обліку запасів та охарактеризовано методи оцінки ЗП.

2 АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

2.1 Аналіз діяльності та облікової політики на ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

Відкрите акціонерне товариство АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ є юридичною особою і виконує свої завдання на базі Статуту (дод. А). Ідентифікаційний код 24432974. Статутний капітал дорівнює 3859533000 грн. Резервний капітал сформований у розмірі 15% від статутного капіталу ПАТ АМКР.

Товариство є одним з найбільших гірничо-металургійних комбінатів у світі, що здійснює повний цикл виробництва сталі - від видобутку залізної руди до виготовлення готової продукції.

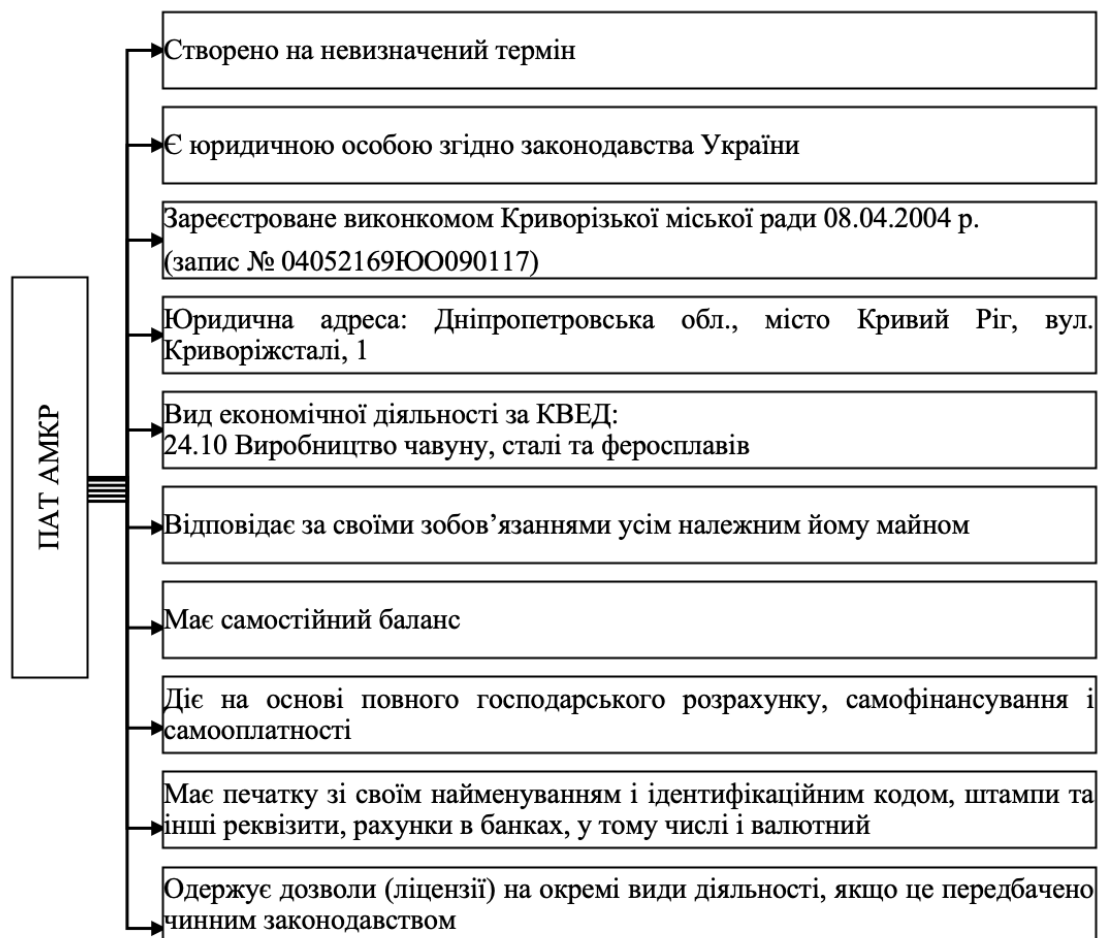

Рис. 2.1 – Ключові риси діяльності ПАТ АМКР

Основні напрямки діяльності:

Видобуток залізної руди: комбінат володіє трьома рудниками, які забезпечують його власною сировиною.

Виробництво коксу, який використовується як паливо у доменному виробництві.

Виробництво чавуну: доменне виробництво комбінату виплавляє чавун з залізної руди та коксу.

Виробництво сталі: сталеплавильне виробництво комбінату перетворює чавун на сталь.

Прокатне виробництво виготовляє з сталі арматуру, сортовий та фасонний прокат, лист, товстолистову сталь та ін. – вся ця продукція використовується в будівництві, суднобудуванні, машинобудуванні, виробництві труб та інших промислових галузях.

Продукція комбінату використовується в різних галузях економіки України, а також експортується до понад 100 країн світу.

ПАТ АМКР активно веде соціальну діяльність, спрямовану на розвиток міста Кривий Ріг та його жителів.

Компанія реалізує програми в сфері освіти, охорони здоров'я, культури, спорту.

Також компанія надає допомогу ветеранам, людям з інвалідністю, малозабезпеченим сім'ям.

ПАТ АМКР є одним з найважливіших підприємств України, яке відіграє значну роль у розвитку економіки країни.

Основні види діяльності ПАТ АМКР зазначено на рис. 2.2.

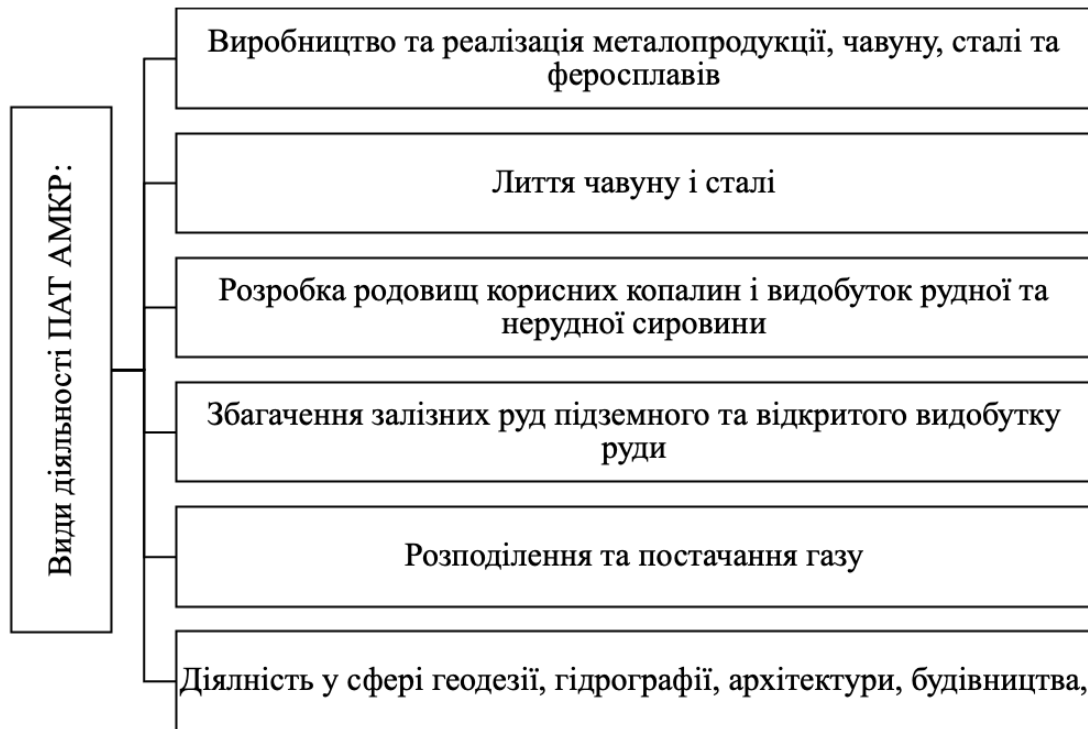

Рис. 2.2 – Основні види діяльності товариства

Всі інші види діяльності наведено у дод. А.

Далі у роботі розглянемо склад управління Товариства (див. рис. 2.3).

Рис. 2.3 – Склад керівництва ПАТ АМКР

Акціонерами ПАТ АМКР є:

Arcelormittal duisburg beteiligungsgesellschaft mbh (Німеччина) - 92,76% акцій.

Інші акціонери - 7,24% акцій.

Іншими акціонерами ПАТ АМКР є фізичні та юридичні особи, які володіють невеликими пакетами акцій.

Об'єкти власності ПАТ АМКР узагальнено на рис. 2.4.

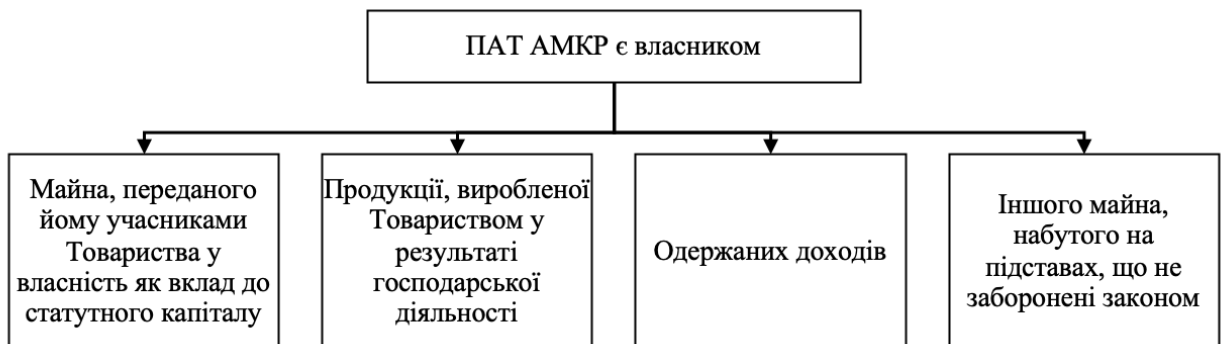

Рис. 2.4 – Об'єкти власності ПАТ АМКР

Проаналізуємо ФЗ ПАТ АМКР за останні роки (дод. Б-В).

Табл. 2.1 – Горизонтальний аналіз активів за 2021-2022 роки

Показник	2021	2022	Абс. Приріст, +/-	Відн. Приріст, %
Запаси	14 495 239	14 021 719	-473 520	-3,26672779
Основні засоби	59 836 707	22 872 692	-36 964 015	-61,7748149
Торговельна та інша поточна дебіторська заборгованість	26 303 048	7 886 000	-18 417 048	-70,0186838
Гроші та їх еквіваленти	1 374 859	954 053	-420 806	-30,6072114
Активи	105 800 975	52 682 761	-53 118 214	-50,2057887

Дані табл. 2.1 показують наступне:

1. Абсолютне зменшення ЗП з 14,495,239 млн до 14,021,719 млн. ВПР становить -3.27%, що вказує на зменшення ЗП у 2022 році порівняно з 2021 роком.

2. Значне абсолютне зменшення ОЗ з 59,836,707 млн до 22,872,692 млн. ВПР склав -61.77%, що свідчить про дуже значне зменшення капітальних вкладень у 2022 році порівняно з 2021 роком.

3. Велике абсолютне зменшення ТПДЗ з 26,303,048 млн до 7,886,000 млн. ВПР становить -70.02%, що свідчить про значне зменшення заборгованості у 2022 році порівняно з 2021 роком.

4. Абсолютне зменшення ГЕК з 1,374,859 млн до 954,053 млн. ВПР становить -30.61%, що вказує на зменшення грошових ресурсів у 2022 році порівняно з 2021 роком.

5. Загальні активи також значно зменшилися з 105,800,975 млн до 52,682,761 млн. ВПР становить -50.21%, що вказує на значне зменшення активів у 2022 році порівняно з 2021 роком.

Загально, дані табл. 2.1 свідчать про значне зменшення всіх ключових показників у 2022 році порівняно з 2021 роком. Це може бути пов'язано з різними факторами, такими як зміни в економічній ситуації, інвестиційні стратегії компанії або ефективність управління ресурсами.

Табл. 2.2 – Горизонтальний аналіз пасивів за 2021-2022 роки

Показник	2021	2022	Абс. Приріст, +-	Відн. Приріст, %
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	45 725 551	-3 283 553	-49 009 104	-107,181003
Відстрочені податкові зобов'язання	2 204 257	0	-2 204 257	-100
Довгострокові банківські кредити	982 015	2 475 694	1 493 679	152,1034811
Поточні зобов'язання	21 889 735	18 423 468	-3 466 267	-15,8351255
Пасиви	105 800 975	52 682 761	-53 118 214	-50,2057887

Дана таблиця надає інформацію про :

- значне абсолютне зменшення НПР з 45,725,551 до -3,283,553. ВПР становить -107.18%, що свідчить про дуже велику втрату в 2022 році порівняно з 2021 роком.

- ВПЗ: зменшення цього показника з 2,204,257 до 0. ВПР становить -100%, що свідчить про повну відсутність ВПЗ у 2022 році.

- збільшення ДБК з 982,015 до 2,475,694. ВПР склав 152.10%, що свідчить про значне збільшення ДБК у 2022 році порівняно з 2021 роком.

- зменшення ПЗ з 21,889,735 до 18,423,468. ВПР становить -15.84%, що свідчить про зменшення ПЗ у 2022 році порівняно з 2021 роком.

- загальні пасиви також значно зменшилися з 105,800,975 до 52,682,761. ВПР становить -50.21%, що вказує на значне зменшення пасивів у 2022 році порівняно з 2021 роком.

Загально, дані таблиці показують значне зміцнення фінансового стану компанії за рік, що може бути результатом різних стратегій управління, включаючи збільшення ДБК та зменшення ПЗ. Однак втрата НПР свідчить про можливі проблеми у фінансових операціях компанії.

Табл. 2.5 – Основні показники діяльності ПАТ АМКР за 2021-2022 роки

Показник	2021	2022	Абс. Приріст, +-	Відн. Приріст, %
Торговельна та інша поточна дебіторська заборгованість	26 303 048	7 886 000	-18 417 048	-70,0186838
Інші поточні нефінансові активи	111 518	325 687	214 169	192,0488172
Торговельна та інша поточна кредиторська заборгованість	15 956 632	11 024 153	-4 932 479	-30,9117801
Дохід від звичайної діяльності	109 303 155	43 818 410	-65 484 745	-59,9111206
Собівартість реалізації	74 561 304	55 829 721	-18 731 583	-25,1223919
Валовий прибуток	34 741 851	-12 011 311	-46 753 162	-134,573031
Витрати на збут	109 339	42 846	-66 493	-60,8136164

Адміністративні витрати	3 511 390	1 805 121	-1 706 269	-48,5924093
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	31 036 335	-50 230 281	-81 266 616	-261,843468
Прибуток (збиток)	25 216 068	-49 009 104	-74 225 172	-294,356646

Дана таблиця містить аналізи цих показників:

1. ТПДЗ:

- абсолютний приріст склав -18,417,048, що представляє собою зменшення на 70.02% порівняно з 2021 роком. Це може свідчити про поліпшення управління видачею кредитів або зменшення кількості несплачених рахунків.

2. ПНА:

- відносний приріст становить 192.05%, що свідчить про значне зростання цього показника. Це може бути зумовлене різними факторами, такими як збільшення запасів або інші інвестиційні активи.

3. ТПКЗ:

- абсолютне зменшення цього показника склало -4,932,479, що представляє собою зниження на 30.91%. Це може вказувати на зменшення обсягу заборгованості перед кредиторами або покращення умов платежів.

4. ДЗД:

- значне абсолютне зменшення цього показника на -65,484,745 або -59.91% свідчить про значний спад у доходах компанії від основної діяльності.

5. СВ реалізації:

- абсолютне зменшення СВ реалізації на -18,731,583 або -25.12% може свідчити про зменшення витрат на виробництво.

6. Значне абсолютне зменшення ВП на -46,753,162 або -134.57% свідчить про значний спад у прибутку компанії.

7. витрати на збут і адміністративні витрати:

- обидва показники показують відносно невеликі зміни в абсолютному виразі, але відносні зміни становлять -60.81% і -48.59% відповідно.

8. ПОД і ПБ:

- обидва показники показують значні втрати в 2022 році порівняно з 2021 роком, зі спадом на -261.84% і -294.36% відповідно.

Загально, результати таблиці свідчать про складну фінансову ситуацію компанії в 2022 році, зі значним спадом у ПБ та ДЗД.

SWOT-аналіз - це корисний інструмент для стратегічного планування в бізнесі, який допомагає врахувати як внутрішні, так і зовнішні фактори, що впливають на організацію. Аналіз SWOT допомагає виявити, як використовувати сильні сторони та можливості для досягнення успіху, а також уникнути загроз і виправити слабкі сторони.

На рис. 2.5 візуалізовано структуру SWOT-аналізу.

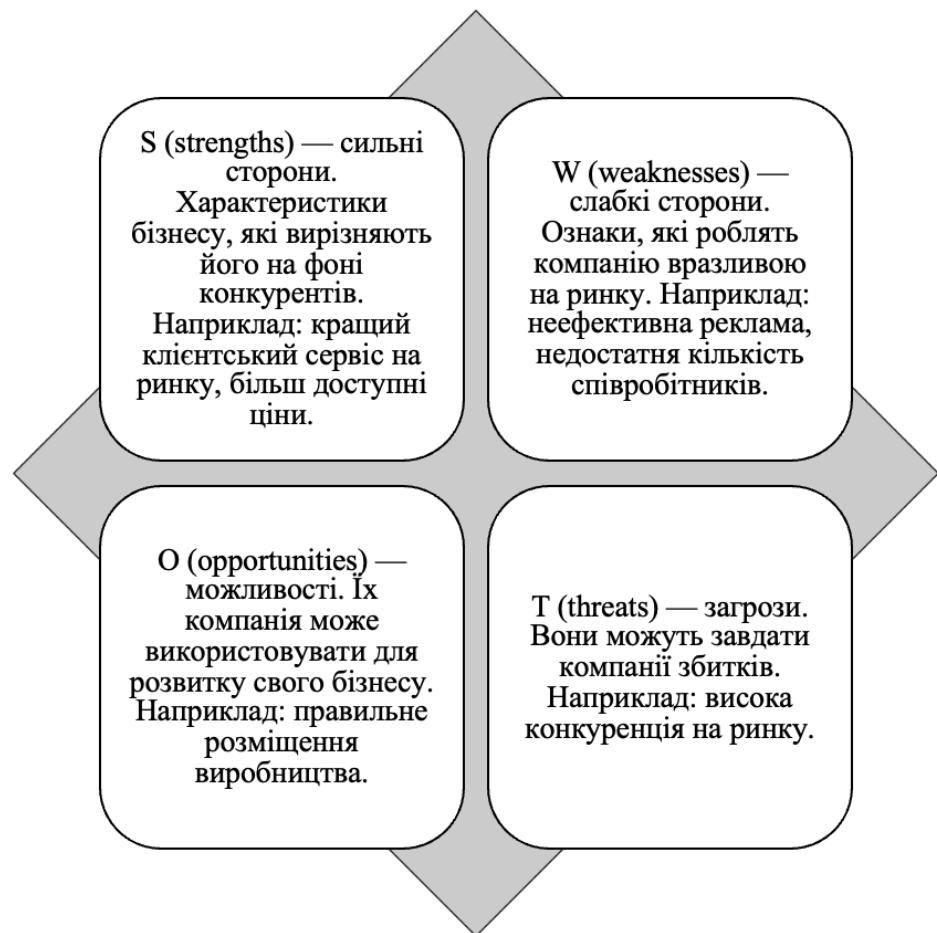

Рис. 2.5 – Матриця SWOT-аналізу [1]

Відзначимо сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози для ПАТ АМКР.

1. Strengths:

- Найбільший виробник сталі в Україні із широким асортиментом продукції.

- Технологічне обладнання та інфраструктура на рівні світових стандартів.

- Наявність власних копалень залізняка і коксохімічного виробництва, які забезпечують сировинну базу.

- Унікальне місце розташування, близькість до ринків збуту та транспортних маршрутів.

2. Weaknesses:

- Можливі проблеми з екологічними нормами та соціальними питаннями у зв'язку з впливом на довкілля та зайнятість населення.

- Залежність від цін на сировину та світові кон'юнктури ринку сталі.

- Високі витрати на енергоресурси та інфраструктурні витрати.

3. Opportunities:

- Розвиток та модернізація виробництва для підвищення ефективності та конкурентоспроможності.

- Можливості для диверсифікації продукції та пошуку нових ринків збуту.

- Зміцнення позицій на світовому ринку стали через впровадження передових технологій та покращення якості продукції.

- Перехід до більш екологічно чистих методів виробництва зниження негативного на довкілля.

4. Threats:

- Можливі торгові війни, валютні коливання та геополітичні напруженості, які впливають на світовий ринок сталі.

- Конкуренція із боку інших світових виробників сталі.

- Зростання витрат на сировину та енергоресурси.

- Регулювання вихідних викидів та екологічні штрафи з боку державних органів.

Таким чином, ПАТ АМКР має значні переваги, включаючи статус найбільшого виробника сталі в Україні, сучасне технологічне обладнання і власну сировинну базу. Проте існують слабкі сторони, такі як проблеми з

екологією та залежність від цін на сировину. Однак компанія може скористатися можливостями для розвитку, модернізації виробництва, диверсифікації продукції та зміцнення позицій на світовому ринку. Незважаючи на це, існують загрози у вигляді торгових війн, конкуренції та регулювання екологічних стандартів, які вимагають уважного управління та стратегічного планування.

2.2 Бухгалтерський облік виробничих запасів на ПАТ «АРСЕЛОРМІТТАЛ КРИВИЙ РІГ»

Первинні документи щодо обліку ВЗ можна класифікувати наступним чином:

- Документи щодо отримання та реєстрації ЗП;
- Документи СО та внутрішнього переміщення ЗП;
- Документи щодо відпуску (вибуття) СМТ для виробництва та внутрішніх потреб.

До першої групи можна віднести наступні документи: МТ, що надходять на склад підприємства, приймаються за допомогою накладної на відпуск МЦ (форма М-20) або оформляються ПБО (форма М-4), якщо при прийманні виявляються відмінності між фактичною кількістю МЦ і кількістю, зазначеною в накладній. При цьому недостача (або пошкодження) МЦ, виявлена при прийманні з транспорту (наприклад, залізниці або порту), оформляється КА, а коли приймаються на складі - ПА.

Ці документи становлять підставу для висунення претензій до того, хто винен у недостачі (або пошкодженні) МЦ (наприклад, транспортній компанії або постачальнику), у випадку недостатньої завантаженості або неправильної упаковки (затарювання), що стало причиною пошкодження МЦ під час транспортування.

МТ, що доставлені авто, реєструються за допомогою ТТН (форма І-ТН). Приймання МТ від власних цехів та інших підрозділів (включаючи невикористані МТ, відходи виробництва, непоправний брак, МЦ від списання

ОЗ або МШП, старі шини та відходи гуми тощо) провадиться за допомогою накладної, яку складає цех-здавальник або інший підрозділ.

Розглянемо характеристику всіх документів у табл. 2.6.

Табл. 2.6 – Документування ВЗ [2]

Назва та форма документа		Призначення документа
<i>I. Документи з надходження та оприбуткування запасів</i>		
1	Товарно-транспортна накладна (ф. № 1 - ТН)	комбінований документ, що складається з трьох самостійних розділів: відомості про вантаж, вантажно-розвантажувальні роботи, інша інформація
2	Рахунок-фактура (ф. № 63)	розрахунковий документ, що випикується постачальником на ім'я покупця на кожен партію відвантажених запасів
3	Накладна на відпуск товарно-матеріальних цінностей (ф. № М-20)	документ є підставою для списання товарно-матеріальних цінностей, для оприбуткування їх підприємством-одержувачем і для дозволу на вивіз із території підприємства постачальника, а також для їх складського, оперативного і бухгалтерського обліку
4	Довіреність (ф. № М-2)	застосовуються для одержання виробничих запасів від постачальника через довірену особу
5	Акт закупки ТМЦ	застосовується при закупівлі запасів підзвітними особами підприємства
6	Журнал обліку вантажів, що надійшли	застосовується для реєстрації транспортних документів, пов'язаних з отриманням вантажів та оприбуткуванням їх на склад підприємства
7	Прибутковий ордер (ф. № М-4)	застосовуються для обліку матеріалів, що надходять на підприємство від постачальників або з переробки
8	Акт про приймання матеріалів (ф. № М-7)	документ складається у випадках розбіжностей по кількості і якості виробничих запасів, що надійшли, із даними супровідних документів (пред'явлених до оплати) і є підставою для пред'явлення претензій постачальнику й оприбуткування виробничих запасів, що надійшли. Застосовується також у разі приймання запасів, що надійшли без документів
<i>II. Документи складського обліку запасів</i>		
9	Картка складського обліку (ф. № М-12)	застосовується для оперативного обліку руху запасів по складу (коморі)
10	Матеріальний ярлик (ф. № М-16)	застосовується для характеристики матеріалів кожного номенклатурного номера за місцем зберігання, слугує для матеріальних цінностей паспортом
11	Реєстр прийняття – здачі документів (ф. № М-13)	використовується для реєстрації прибуткових і видаткових документів, які здаються до бухгалтерії
12	Відомість обліку залишків матеріалів на складі (ф. № М-14)	використовується для контролю взаємозв'язку складського та бухгалтерського обліку
13	Сигнальна довідка про відхилення фактичного залишку матеріалів від	складається завскладом (комірником) у разі виявлення відхилень фактичного залишку виробничих запасів від встановлених норм

	встановлених норм запасу (ф.№ М-18)	
14	Матеріальний звіт (ф.№ М-19)	складається матеріально відповідальною особою і передається в бухгалтерію; відображає рух запасів на складі за певний період
<i>III. Документи з вибуття запасів</i>		
15	Лімітно-забірна картка (ф. № М-8)	для багаторазового відпуску одного номенклатурного номера матеріалів на один місяць
16	Лімітно-забірна картка (ф. № М-9)	для чотириразового відпуску лімітованих матеріалів, що зараховуються на один вид витрат (замовлення) на один місяць
17	Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів (ф. № М10)	для відпуску матеріалів, потреба в яких виникає періодично, заміни матеріалів, а також для додаткового (понадлімітного) відпуску матеріалів
18	Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (ф. № М11)	для відпуску матеріалів усередині підприємства, включаючи відпуск господарствам свого підприємства, розташованим за межами його території

Інформація щодо наявності та обігу ВЗ реєструється у синтетичному обліку на рахунку 20, який має аналогічну назву, з використанням підрахунків 201-209.

На дебеті рахунків 201-209 реєструються отримання відповідних ЗП на підприємство та збільшення їхньої вартості за рахунок дооцінки. На кредиті цього рахунка відображаються витрати на виробництво, відвантаження на переробку, а також зменшення вартості ЗП унаслідок їх оцінки зниження.

Субрахунок 201 призначений для БО наявності та руху СМТ.

На рахунку 202 реєструється облік наявності та руху придбаних НФ і комплектуючих виробів, які закуповуються підприємствами для виготовлення продукції, що використовуються під час будівельних робіт.

Субрахунок 203 використовується для відстеження використання твердого і рідкого палива (включаючи нафтопродукти) у виробництві, для роботи автотранспорту, для опалення приміщень та інших цілей. Цей субрахунок відокремлено через важливе економічне значення палива та його особливості в споживанні.

На рахунку 204 реєструються всі види упаковки та МТ для упаковки, що використовуються для виготовлення, ремонту та обслуговування упаковки.

На рахунку 205 підприємства, що займаються будівництвом, відображають витрати на будівельні матеріали та все, що з пов'язано з будівництвом.

Субрахунок 206 використовується підприємствами для реєстрації МТ, які передані на переробку іншим підприємствам з метою виготовлення продукції, і ці МТ включаються до СВ цієї продукції.

Субрахунок 207 використовується для обліку ЗЧ, які придбані або виготовлені і призначені для ремонту та заміни зношених частин обладнання і ТЗ.

На субрахунку 208 проводиться облік різних видів МТ, які використовуються у СГ, включаючи мінеральні добрива, хімічні засоби для боротьби зі шкідниками рослин, препарати для лікування тварин, корми для них (як власного виробництва, так і придбані), а також насіння і саджанці.

Субрахунок 209 використовується для обліку різних МТ, таких як відходи виробництва, непридатний для використання брак, зношені шини, метало мотлох та інші МЦ, які в майбутньому можуть бути реалізовані.

Таблиця 2.7 – Відображення ЗП на рахунках БО відповідно до їх надходження

№п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
Придбання запасів за грошові кошти у постачальника			
1	Оприбутковано запаси, що надійшли від постачальника	20	631
2	Відображено су му ПДВ: • якщо перша подія - передоплата • якщо друга подія-надходження запасів	644 641	631 631
Придбання запасів підзвітною особою			
3	Оприбутковано запаси, придбані підзвітною особою за грошові кошти	20	372

4	Відображено суму податкового кредиту по ПДВ	641	372
Надходження запасів власного виробництва			
5	Оприбутковано виробничі запаси виготовлені власними силами	20	23
Надходження запасів у результаті внеску до статутного капіталу			
6	Оприбутковано виробничі запаси як внесок до статутного капіталу засновниками підприємства	20	46
Безоплатне надходження запасів			
7	Оприбутковано безоплатно одержані виробничі запаси	20	719
Оприбуткування надлишків, виявлених при інвентаризації			
8	Оприбутковано запаси, які раніше не обліковувались на балансі	20	719

В табличному вигляді 2.8 представлено основні операції та відповідні рахунки, які відображають надходження та витрати ВЗ, а також первинні документи відповідно до даних операцій.

Таблиця 2.8 – Типові проведення обліку ВЗ

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1. Придбання виробничих запасів від постачальників (<i>первинний документ: прибутковий ордер</i>)	20, 22, 641	63
2. Придбання виробничих запасів підзвітними особами (<i>первинний документ: прибутковий ордер</i>)	20, 22,641	372
3. Оприбуткування виробничих запасів власного виробництва, що призначені для внутрішнього використання (<i>первинний документ: прибутковий ордер</i>)	20, 22	23
4. Списання вартості виробничих запасів на підготовку і освоєння виробництва (<i>первинний документ: лімітно-забірна картка</i>)	39	20, 22

5. Списання відпущених МШП, термін корисного використання яких менше одного року, на витрати в момент передавання їх в експлуатацію (<i>первинний документ: акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів</i>)	23, 91, 92, 941, 93, 15	22
6. Виробничі запаси відпущені у виробництво (<i>первинний документ: лімітно-забірна картка</i>)	23	20
7. Відображена вартість нестач і втрат виробничих запасів при інвентаризації (<i>первинний документ: звіряльна відомість</i>)	375	20, 22
8. Відображена сума реалізованих виробничих запасів (<i>первинний документ: накладна</i>)	36	712

На підприємстві можуть бути такі способи вибуття ЗП:

- Продаж. ЗП можуть бути відчужені через продаж, що дозволяє підприємству отримати ПБ від реалізації усіх видів ВЗ.

- Виробництво. Вибуття ЗП може також відбуватися через їх використання у виробництві для виготовлення ГП або надання послуг.

- Споживання. ЗП можуть бути витрачені внутрішньо на потреби підприємства, наприклад, для внутрішніх процесів або утилізації.

- Списання. Іноді ЗП вилучаються через списання, яке відбувається у разі їхньої непридатності до подальшого використання або продажу.

У будь-якому випадку, вибуття ЗП відображається в БО підприємства і може впливати на його фінансовий стан, ефективність виробництва та стратегію управління ЗП (див. табл. 2.9).

Табл. 2.9 – Кореспонденція рахунків для списання ЗП

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1	Реалізація виробничих запасів:		
	- дохід від реалізації	31 "Рахунки в банках" або 377 "Розрахунки з іншими дебіторами"	712 "Дохід від реалізації інших оборотних активів"
	- собівартість реалізованих запасів	943 "Собівартість реалізованих виробничих запасів"	20 "Виробничі запаси"
			22 "МШП"

	- відображена сума ПДВ	712 "Дохід від реалізації інших оборотних активів"	641 "Розрахунки по податках"
Передано у виробництво			
3	Витрачено для (без використання класу 8):		
	- виробництва продукції (робіт, послуг)	23 "Виробництво"	20 "Виробничі запаси" 22 "МШП"
	- загальновиробничих потреб	91 "Загальновиробничі витрати"	
	- виправлення браку	24 "Брак у виробництві"	
	- загальногосподарських потреб	92 "Адміністративні витрати"	
	- забезпечення збуту	93 "Витрати на збут"	
	- виконання досліджень та розробок	941 "Витрати на дослідження та розробки"	
	- капітального будівництва	15 "Капітальні інвестиції"	
Внесені до статутного капіталу			
5	Передані запаси як внесок до статутного капіталу іншого підприємства		
	- на справедливую вартість запасів	14 "Довгострокові фінансові інвестиції"	Відповідні рахунки доходів (701, 702, 712)
	- на справедливую вартість запасів	Відповідні рахунки витрат (901, 902, 943)	Відповідні рахунки запасів (20 – 28)
	- на суму перевищення балансової вартості запасів над їх справедливою вартістю	946 "Втрати від знецінення запасів"	Відповідні рахунки запасів (20 – 28)
Передані безоплатно			
6.1	Запаси передані безоплатно іншим підприємствам	949 "Інші витрати операційної діяльності"	Відповідні рахунки запасів (20 - 28)
6.2	На суму ПДВ	949 "Інші витрати операційної діяльності"	641 "Розрахунки за податками"
Інші вибуття			
7	Використано запаси для утримання об'єктів соціально-культурного призначення	949 "Інші витрати операційної діяльності"	Відповідні рахунки запасів (20 – 28)
8	Готова продукція, призначена для власних потреб підприємства, переводиться до складу матеріалів	20 "Виробничі запаси"	26 "Готова продукція"
9	Збитки запасів у разі стихійного лиха (пожежі, аварії тощо)	99 "Надзвичайні витрати"	Відповідні рахунки запасів (20 – 28)
10	Отримані відходи від списання запасів, втрачених (пошкоджених) під час надзвичайних подій	209 "Інші матеріали"	75 "Надзвичайні доходи"
11.1	Виявлені нестачі матеріальних цінностей при інвентаризації	947 "Нестачі та збитки від псування цінностей"	Відповідні рахунки запасів (20 – 28)
11.2	Одночасно до встановлення винних осіб сума збитку відображається на позабалансовому рахунку (на суму балансової вартості списаного активу)	072 "Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей"	
11.3	Після встановлення винних осіб зменшується сума на позабалансовому рахунку		072 "Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей"
11.4	Сума, що підлягає відшкодуванню винними особами	375 "Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків"	716 "Відшкодування раніше списаних активів"
11.5	Відображення ПДВ	716 "Відшкодування раніше списаних активів"	641 "Розрахунки за податками"

Для підприємства важливого значення з боку транспарентності набуває ФЗ. Вона забезпечує прозорість щодо фінансового стану та результатів діяльності підприємства. Це дає можливість зацікавленим сторонам та зовнішнім користувачам отримувати надійну інформацію для ухвалення рішень. Інформація про ЗП відображається у формі №1 Баланс у розділі II. Рядок 1100 містить загальні відомості про усі ВЗ на підприємстві. Він включає інформацію з рядків 1101 «ВЗ», 1102 «НВ», 1103 «ГП», 1104 «Товари», 1110 «ПБА» і у розділі III активу рядок 1200 [3].

У формі №2 інформація про ЗП міститься у рядках 2000, 2050, 2122, 2180, 2182.

Таким чином, досліджено первинний та аналітичний облік ЗП, та визначено інформацію про ЗП у звітності.

2.3 Проблемні аспекти обліку (та/або оподаткування, контролю) виробничих запасів та можливі шляхи їх вирішення

Наразі вітчизняні підприємства зосереджують свої зусилля на підвищенні ефективності діяльності. Це стосується й пошуку шляхів удосконалення управління ВЗ, які складають значну частину активів промислових підприємств та гарантують їх безперервну роботу. Навіть малі недоліки в цьому процесі можуть призвести до значних матеріальних ВТ та порушення стабільності діяльності.

Оскільки вирішення цих проблем має велике значення, не дивно, що дана тема залучає увагу великої кількості наукових праць українських і закордонних вчених. Серед них можна виділити Мальцеву М.М., Голова С.Ф., Білуху Н.Т., Бутинця Ф.Ф., Новодворську В.В., Рибалка О.М. Однак це питання залишається актуальним і потребує подальшого наукового вивчення.

На підставі аналізу фахової літератури можна визначити наступні недоліки в організації обліку ВЗ:

- Складність встановлення СВ запасів, оскільки підприємства використовують бартерний обмін та обмін на різномірні активи. Крім того, ПСБО 9 передбачає процедуру дооцінки ЗП лише коли є сума попередньої оцінки, що не дозволяє точно віддзеркалити їх справедливую вартість.

- Неналежний рівень інформаційних технологій щодо управління ВЗ, спричинений затримкою у надходженні первинних документів, зокрема лімітно-забірних карток, до бухгалтерії.

- Недостатній контроль процесів формування ЗП на підприємствах зі складним та тривалим промисловим циклом.

- Недосконалість контролю за процесом використання ВЗ, зокрема відсутність внутрішньої аудиторської служби.

- Подвоєння записів у первинних документах щодо обліку ЗП, що призводить до збільшення труднощів у складанні таких документів, зокрема подвійного внесення інформації про рух ЗП у картці СО.

Деякі науковці пропонують шляхи вирішення цих проблем (див. рис. 2.6).

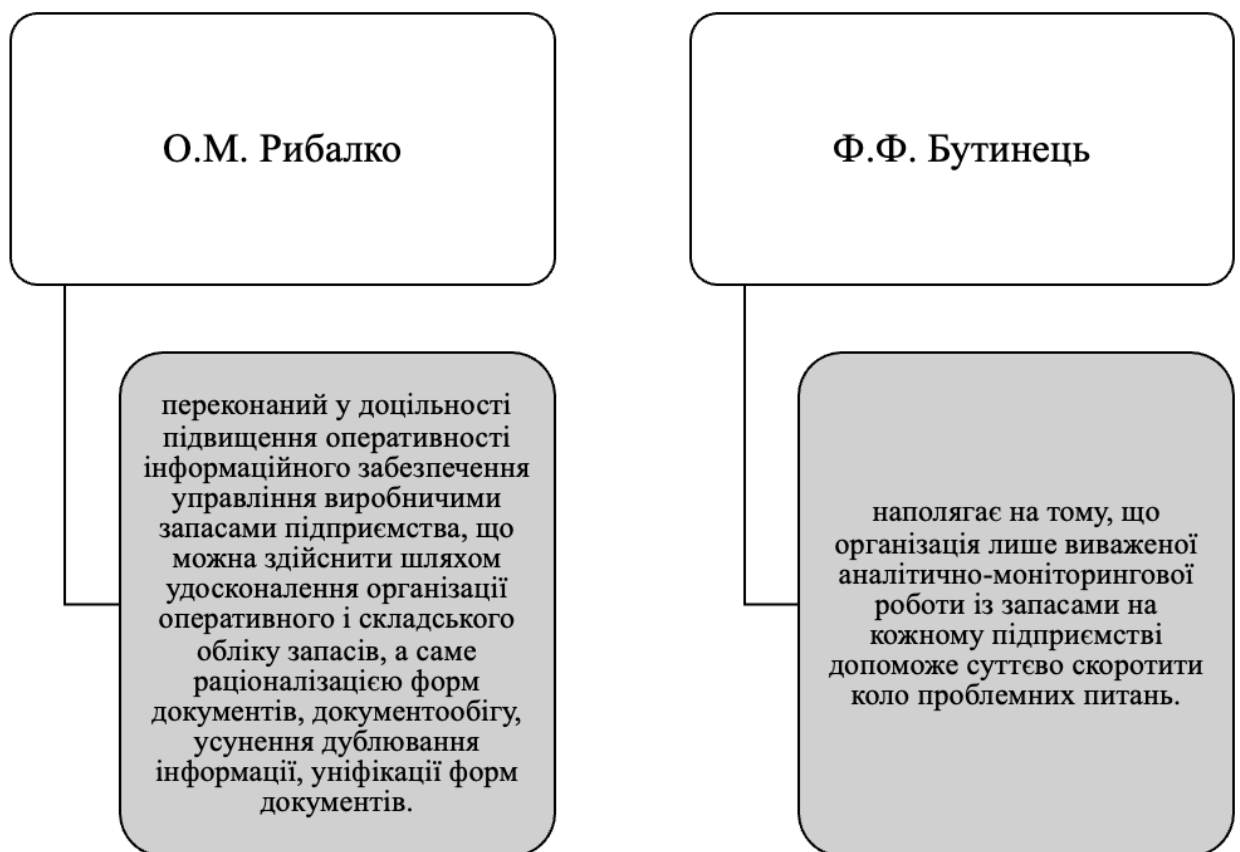

Рис. 2.6 – Запропоновані шляхи удосконалення обліку ЗП [5, 6]

Вивчення пропозицій вчених вказує на те, що вирішення проблем можливе лише через поліпшення всієї системи обліку ЗП і посилення контролю над нею. Ураховуючи думку стосовно покращення обліку ЗП науковців, пропонується розглянути заходи удосконалення на рис. 2.7.

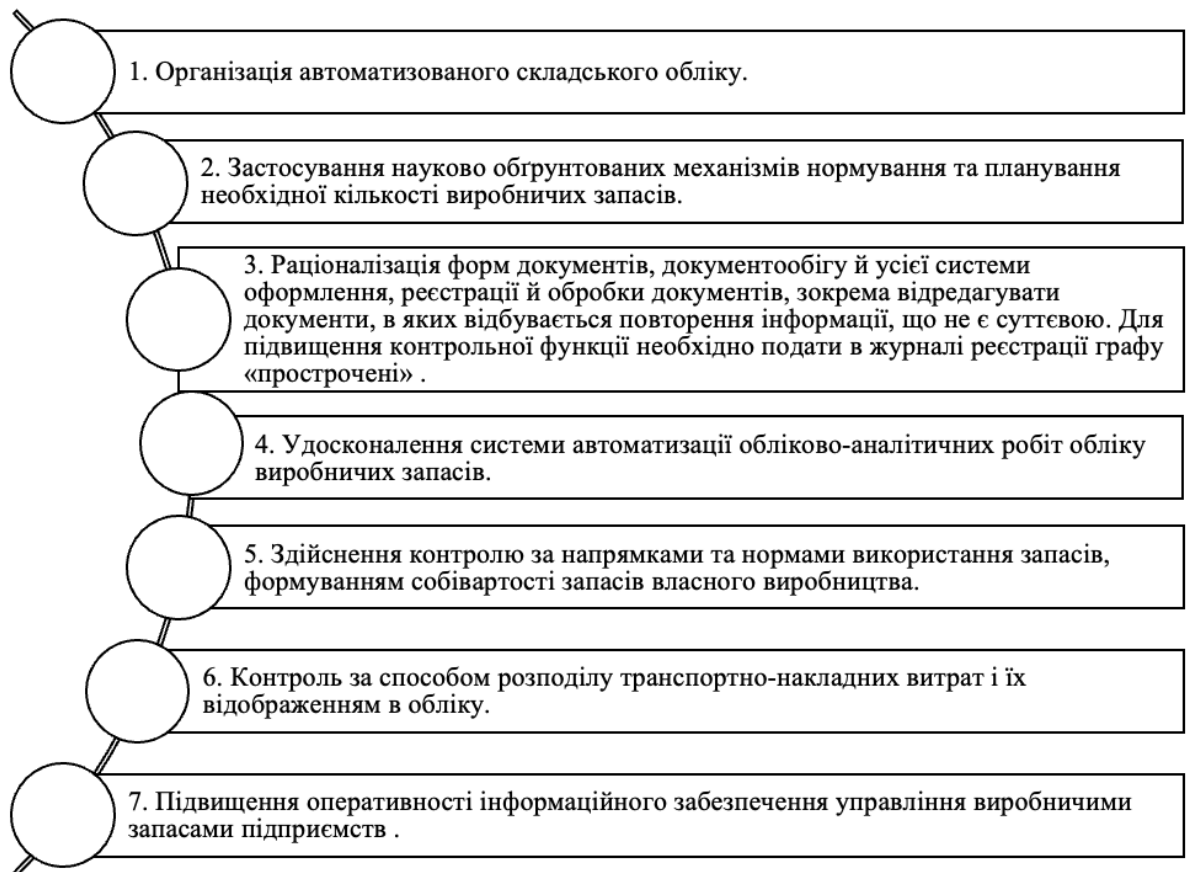

Рис. 2.7 – Пропозиції щодо вирішення проблемних питань обліку ЗП [5, 6, 7, 8]

Отже, оскільки ЗП становлять значну питому вагу активів підприємства і основну складову його ВТ, їх ефективний облік вимагає належної організації. Проте існуючі недоліки в цьому процесі призводять до зниження продуктивності підприємства. Застосування вказаних способів поліпшення обліку ВЗ дозволить підвищити ефективність функціонування підприємства та знизити матеріальні ВТ.

ВИСНОВКИ

Після аналізу літературних джерел, нормативно-правових актів та практичних даних щодо обліку ВЗ, зроблено наступні висновки: більшість ОА можна ідентифікувати за такими термінами, як МТ ресурси, МТ активи, ТМЦ та різні види ЗП (складські, матеріальні, виробничі, матеріально-виробничі і товарні). Шляхом узагальнення поглядів вчених, розглянуто, що ЗП - це МТ активи, що перебувають у власності підприємства і можуть приносити економічну користь в процесі виробництва, реалізації ГП та товарів, а також забезпечувати потреби підприємства, сприяючи формуванню майбутніх доходів протягом періоду, який не перевищує одного року чи операційного циклу.

У національних нормативних документах ЗП визначаються як активи, які призначені для подальшого продажу у звичайних умовах діяльності, перебувають у промисловому процесі для майбутнього продажу виготовленої продукції, або використовуються під час виробництва, робіт або надання послуг, а також для потреб управління підприємством.

Від того, наскільки ефективно ведеться облік ЗП, залежить точність визначення ПБ підприємства і, не менш важливо, збереження самого ресурсу. Адже ЗП є ключовою складовою в СРП.

Облік ЗП є одним з найбільш складних аспектів БО через велику кількість видів ЗП, які можуть налічувати десятки, сотні і навіть тисячі найменувань. Крім того, він тісно пов'язаний з постачальниками, відповідальними особами, обліком ЗП на складі, з замовниками.

Ураховуючи, що запаси СМТ і енергії є основою виробництва, необхідно вживати комплекс заходів для забезпечення ефективного виробництва, включаючи виявлення, вимірювання та реалізацію резервів ЗП та їх ефективне використання. Це передбачає систематичний облік, аудит і аналіз рівня та динаміки ЗП, а також їх використання на основі даних БО та ФЗ. Саме в цьому полягає актуальність теми проведеного аналізу.

Облік ЗП становить значну частину роботи в БО, охоплюючи приблизно 30-35% від загального обсягу. У більшості промислових галузей МТ витрати складають 70-80% від СВ продукції, що визначає важливість обліку ЗП для промислових підприємств. Оптимальне поєднання ОЗ і ЗП за допомогою раціонального використання робочої сили дозволяє ефективно здійснювати виробництво. Основним завданням обліку ЗП є забезпечення їх оптимального рівня для заданої виробничої програми.

При надходженні ЗП на підприємство їх оцінка формується наступними принципами:

- Якщо вони придбані підприємством за ГЕК, то оцінюються за їх СВ, що складається з фактичних ВТ.
- Якщо ЗП зроблені своїми силами, то вони оцінюються за СВ їх виробництва.
- Якщо ВЗ внесені до капіталу, оцінюються за СВ, яку погоджено акціонерами підприємства.

ВЗ обліковуються на рахунку 20, і мають субрахунки 201-209. Первинними документами виступають накладні при надходженні та вибутті ВЗ, та різні документи СО. У ФЗ запаси відображаються у Балансі у другому розділі та може містити дані у 2 формі у складі інших доходів і витрат.

Проведено аналіз фінансового стану ПАТ АМКР за останні роки. Визначено, що компанії необхідно терміново прийняти рішення стосовно поліпшення фінансової ситуації.

Досліджено проблемні аспекти обліку ВЗ. Загалом, більшість проблем стосується організації БО ЗП. Запропоновано заходи стосовно зменшення документації, тому як інформація з деяких з них дублюється, потрібно покращити також автоматизований облік ВЗ. Також пропонується більш жорсткий контроль за розподілом ТЗВ і їх відзеркалення в обліку. Всі напрями удосконалення прагнуть покращити облік ВЗ та спростити його.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. SWOT-аналіз із прикладами: вебсайт. URL: <https://esputnik.com/uk/blog/swot-analiz-iz-prikladami> (дата звернення: 06.04.24).
2. Тема Облік запасів: вебсайт. URL: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/Посібник_БО_2018/page4.html (дата звернення: 20.04.2024).
3. Запаси підприємства 2023: вебсайт. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7704-zapasi-ta-h-klasifikatsya> (дата звернення: 20.04.2024).
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси» [Текст]: Затв. наказом Мініну від 31.03.99 р. № 87 (зі змінами і доповненнями) // Електронний ресурс — Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99
5. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф. Ф. Бутинець. — 8-ме вид., доп. і перероб. — Житомир: ПП «Рута», 2009. — 912 с.
6. Рибалко О. М. Вдосконалення обліку виробничих запасів / О. М. Рибалко // Держава і регіони. Серія «Економіка та підприємництво». — 2008. — № 3. — С. 210–215.
7. Старик М.В. Особливості обліку виробничих запасів / М.В. Старик // Управління розвитком. — 2010. — № 2. — С. 120–122.
8. Царенко І. М. Актуальні проблеми і шляхи вдосконалення організації обліку та контролю виробничих запасів підприємства / І. М. Царенко // Управління розвитком. — 2013. — №5. — С. 131–133
9. Подолянчук О.А. Виробничі запаси: економічна сутність та облік. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 5. С. 88-101.
10. Пилипів Н., Борисовський М. Поняття і сутність товарно-виробничих запасів. Економічний аналіз. 2013. Вип. 12. Ч. 3. С. 303-307.

11. Коваль Н.І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2017. № 7. С. 93-105.
12. Федак Л.М. Запаси підприємства сутність та класифікація. Вісник Хмельницького національного університету. 2012. № 1. С. 157-162.
13. Дмитренко А.В., Балабась І.В. Економічна сутність поняття виробничі запаси. Економіка і регіон. 2016. № 2 (57). С. 149-152.
14. Лопатіна В.В. Економічна сутність виробничих запасів. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "КиєвоМогилянська академія"]. Серія :Економіка. 2012. Т. 189, Вип. 177. С. 67-71. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchducc_2012_189_177_15.
15. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 за № 291. Режим доступу: <http://www.mfu.gov.ua>.
16. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності [Електронний ресурс]: Наказ Державної казначейської служби України 28.03.2013 р. № 433. Режим доступу: [http:// http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DKU1662.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DKU1662.html)
17. Бакун Ю. Особливості проведення переоцінки запасів відповідно до П(С)БО [Електронний ресурс] / - Режим доступу: <http://www.dtkr.com.ua/debetukr2000/48/48pr2.html>.
18. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / Ф.Ф.Бутинець – 6-те вид., і перероб. - Житомир: ПП «Рута», 2005. -756 с.
19. Бухгалтерський фінансовий облік в сільськогосподарських підприємствах / [наук. ред. М.Г. Михайлов]. – К.: Цул, 2008.- 478 с.
20. Сук Л. Організація обліку матеріальних запасів / Сук Л. //Бухгалтерія в сільськогосподарському підприємстві. – 2009. - №17. – с.35.

21. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 18.09.2019)
22. Maksymenko I., Melikhova T. Accounting and analytical procurement of state financial control and directions of its implementation in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, Volume 3 Number 5. Riga: Publishing House "Baltija Publishing. 2017. P. 268—275.
23. Maksymenko I., Melikhova T., Zorya O. Fiscal audit development in the system of budget process management *Academy of Accounting and Financial Studies Journal* Volume 22, Issue 6, 2018. URL: <https://www.abacademies.org/articles/fiscal-audit-development-in-the-system-of-budget-process-management7767.html> (дата звернення: 18.09.2019)
24. Максименко І.Я., Васильченко Е.В. Особливості бухгалтерського обліку та оподаткування товарів через інтернет-торгівлю. *Молодий вчений*. 2018. № 9. С.2153-256.
25. Максименко І. Я. Внутрішній аудит: підвищення ефективності роботи та забезпечення прибутковості підприємства. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 1. С. 294-296.
26. Максименко І.Я., Вайло Т.В. Особливості обліково-аналітичного відображення товарних запасів в системі управління торгівельним підприємством. *Науково-практичний журнал Інвестиції: практика та досвід* 2016. № 16. С. 22-25.
27. Максименко І.Я., Іванченко А.Г. Особливості визначення та класифікація запасів в процесі управління підприємством. *Zbiór artykułów naukowych recenzowanych*. 2019. № 19. С. 22-23. URL: http://конференция.com.ua/files/91_s.pdf#page=22 (дата звернення: 18.09.2019)
28. Максименко І.Я., Вайло Т.В. Особливості бухгалтерського обліку знижок та розпродажу товарів на підприємствах торгівлі. *Economics and finance*. 2016. №10. С.169-171. URL: <http://conferencii.com/files/archive/2016-10.pdf> (дата звернення: 18.09.2019)

29. Максименко І.Я. Особливості бухгалтерського обліку товарних запасів в системі управління торгівельним підприємством. *Economics and finance*. 2016. № 9. С.228-230. URL: <http://conferencii.com/files/archive/2016-09.pdf> (дата звернення: 18.09.2019)

30. Максименко І.Я., Волкова Т.В. Особливості обліку та оподаткування проведення рекламних акцій на підприємствах торгівлі. *Zbiór artykułów naukowych recenzowanych*. 2019. № 19. С. 16-18. URL: [http://конференция.com.ua/files/90_01_s\(1\).pdf#page=16](http://конференция.com.ua/files/90_01_s(1).pdf#page=16) (дата звернення: 18.09.2019) 1

31. Шум М. А., К.С. Гулько Особливості обліку та аналізу виробничих запасів на підприємствах України в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 4. С.166-169.